

KEĎ SA POLITICI BOZKÁVAJÚ

Zuzana Piptová

Balkán je známy svojim pre zvyšok Európy často nekonvenčným správaním, ktorému zvyšok starého kontinentu nerozumie a akosi sa ani o to nesnaží. No pokiaľ i samotní Balkánci sú zmätení, to už stojí za pováženie.

Prvý volebný víkend sa niesol v metaforickej rovine tehotenstva a bolesti „bulharskej rodičky“ ešte stále doznievajú. Po nerozhodnom výsledku prvého kola prezidentských volieb v nedeľu 23.10.2011, sú „kontrakcie“ predĺžené ešte o jeden týždeň, kedy by sa 28.10. malo rozhodnúť medzi kandidátmi dvoch hlavných politických síl – GERB (Grajdani za evropska Balgarija) a BSP (Balgarska socialističeska partija). Treba však poznamenať, že išlo o dvojité a i na politickú scénu mimoriadne krátke tehotenstvo. Mesiac dlhá predvolebná kampaň tzv. volieb dva v jednom mala vyústiť do zvolenia starostov a členov mestských zastupiteľstiev (s štvorročným mandátom) a už spomínanej hlavy štátu. Komunálne voľby má Bulharsko za sebou, hoci na určenie „pohlavia novoroďaťa“ bolo treba čakať dvakrát toľko ako určuje zákon. Podľa volebného zákona Bulharska musia byť výsledky oznámené najneskôr do 48 hodín od uzatvorenia volebných miestností. Oficiálne výsledky prezidentských volieb ešte stále nie sú známe. Do druhého kola sa ide iba s predbežnými výsledkami. To však nie je jediný problém tohtoročných volieb, ktoré ako miestni, tak i zahraniční pozorovatelia označujú ako jedny z najhoršie organizovaných od prechodu v krajinu.

Volebné miestnosti 23.10.2011 mali byť uzatvorené o 19.00 miestneho času, avšak niektoré sekcie si protizákonne dovolili predĺžiť tento čas ešte o hodinu. Je pravdou, že záujemcov o demonštráciu pozície aktívnej občianskej spoločnosti bolo mimoriadne veľa, ale to neospravedlňuje katastrofálnu organizáciu a nedostatočný počet volebných miestností, ktoré mali za následok, že niektorí občania nemohli (matky s deťmi, starší ľudia) alebo už stratili chuť voliť. Nedostatok volebných miestností je mimoriadne nepochopiteľný fakt, keďže v prvej polovici tohto roka prebehlo v Bulharsku sčítanie ľudu a oficiálne výsledky boli zverejnené ešte pred letom.

Nemožno sa vyhovárať ani na zvýšenú volebnú aktivitu v dôsledku prílivu Bulharov žijúcich mimo Bulharska, ktorí si prišli splniť svoju občiansku povinnosť. V novele volebného zákona zo začiatku roku 2011 bolo prijaté, že pre uplatnenie hlasovacieho práva je nutné preukázať, že občan má v danej obci trvalé bydlisko minimálne 4 mesiace pred dátumom volieb. Občania, nespĺňajúci tieto kritéria, mali figurovať v tzv. zakázaných zoznamoch (zabranitelen spisak), ktoré boli doručené všetkým volebným komisiám. Ukázalo sa však, že enormné množstvo bulharských občanov, ktorí už roky žijú v danej obci, kde majú aj trvalý pobyt, neboli pripustení k voľbám, pretože ich meno figurovalo v tomto zozname. Zoznam zostavilo Hlavné oddelenie Registrácie občanov a administratívnej služby (Glavna direkcija „Grajdanska registracija i administrativno obslužvane“), ktoré obvinenia z manipulácie, či pochybenia odmieta a vinu hádže na Ministerstvo vnútra, no predovšetkým na administráciu samotných obecných zastupiteľstiev. Tak či onak, do druhého kola prezidentských volieb príslušné orgány, napriek mnohým výzvam médií, nič neurobili a koho hlas nemohol rozhodnúť v prvom kole, nemohol rozhodnúť ani v druhom.

Mediálna sféra je ďalšou chuťovkou v menu tohtoročných volieb v Bulharsku. Vďaka spomínanej novele volebného zákona mali médiá pracovať demokratickým spôsobom, teda poskytnúť priestor všetkým za rovnakých podmienok. To malo byť dosiahnuté zaplatením si vysielacieho času v danom médiu (televízia, rozhlas, tlač/internetové médiá). Tento legálny majetkový cenzus spôsobil, že kampaň v médiu si mohli dovoliť iba niektorí a ostatní, hoci by boli zaujímavým oživením boja medzi starými úhlavnými politickými nepriateľmi, takmer nedostali priestor. Naviac, médiá nesmeli vysielat nič „volebné“ bez toho, že by to bolo zaplatené. Takže investigatívna žurnalistika v tematicky

„Dôkazový materiál“ predložený predsedom BSP Sergejom Staniševom počas tlačovej konferencie strany.

najzaujímavejšom období (predvolebná kampaň plná špinavostí, podrazov a manipulácie) musela odpočívať. Podľa očakávaní, hneď po prvej volebnej nedeli sa zdvihla vlna protestov zo strany žurnalistov, že vďaka spomínanému zákonu nemohli profesionálne pracovať. Otázne je ako pracovali pred a po prijatí volebného zákona a prečo ešte vtedy sa nik nezval. Možno preto, že štedré dotácie dokážu presvedčiť, že nie vždy a za každých okolností je nutné byť profesionálom.

Rovnaké presvedčacie prostriedky však boli úspešné i v prípade sociologických agentúr, ktoré celú kampaň zásobovali svojimi predbežnými výsledkami. Každému je jasné, že prieskum sa objednáva a musí byť odniekiaľ financovaný, avšak médiá to rozhodne neboli. Podľa jedného zdroja iba vládna strana GERB mala pod palcom vyše 50 sociologických agentúr. Na vyše sedemmiliónovú krajinu je to pôsobivé číslo. Zaujímavejšia však je vôbec existencia toľkých agentúr a ich schopnosť užívať sa na domácom trhu. Zjavne vedia ako na to.

A ako na to vedia aj dvaja gentlemani, poslanci za GERB, ktorí deň po voľbách ochotne pomáhali s prenášaním vriec s hlasovacími lístkami. Je pravdou, že noc po voľbách, okolo 1.00 sa údajne zrútil informačný systém, do ktorého sa zadávali údaje z hlasovacích lístkov. Okrem toho celá organizácia bola natoľko zúfalá, že predsedovia volebných komisií (iba v dvojmiliónovej Sofii bolo 1425 volebných miestností) čakali celú noc na ulici pred krytým štadiónom, kde mala sídlo Ústredná volebná komisia (ÚVK).

Niektorí spali na vreciach s hlasovacími lístkami, niektorí boli odvezení sanitkou pre podozrenie na infarkt, či kvôli zaduseniu jazykom a ďalší to proste vzdali a odišli domov. Bez záujmu čo sa udeje s hlasovacími lístkami. Tí, ktorí sa rozhodli ostať netušili, že kvôli službe štátu strávia vonku v sychravom počasí až do pondelkového večera, kedy konečne prišli na rad. Novinári neboli pripustení k objektu, ktorý bol obohnaný policajnými páskami a strážený príslušníkmi polície. Nepochopiteľné je teda ako a prečo sa tam dostali spomínaní dvaja poslanci a mali možnosť manipulovať s hlasovacími lístkami.

Kvôli mnohým narušeniam, priestupkom i priamym porušeniam zákona, niektoré politické strany zvažujú podanie žiadosti o anulovanie volieb. To by malo za následok vyhlásenie nových. Vládna strana GERB odmieta akékoľvek pochybenie a priame otázky žurnalistov o miere zodpovednosti za chaos a nezákonnosť volieb hádže do out-u replikami o „plači opozície nad vlastným neúspechom“, ktorý sa vraj snažia ospravedlniť, či zvrátiť tým, že žiadajú nové voľby. „Neúspešní“ však majú pádne argumenty. Na nedávnej tlačovej besede opozičná strana BSP, ktorá žiada anulovanie výsledkov komunálnych i prezidentských volieb v Sofii, ukázala novinárom niekoľko hlasovacích spisov, ktoré sa spolu s hlasovacími lístkami podpisujú predsedom volebnej komisie. Následne sú spoločne odovzdané na prepočítanie hlasov. K spisom má mať prístup iba predseda volebnej komisie a ÚVK. Na otázku, odkiaľ tie spisy majú, zaznela odpoveď: „našli sme ich pohodené na ulici, keď sme sa prechádzali v okolí centrálneho ÚVK.“

Matriarchát v týchto geografických šírkach je zjavný a povolebné vyhlásenia predstaviteľov hlavných politických síl v Bulharsku to iba potvrdzujú. Podpora prezidentského kandidáta BSP je vykúpená symbolickým bozkom, ktorú za svoju podporu žiada tretia najvplyvnejšia strana v parlamente DPS (Dviženie za prava i svobodi). Premiér a zároveň šéf vládnej strany GERB Boyko Borisov sa urazene uskrína nad týmto jemným predvolebným flirtom, zabúdajúc na fotografiu kde je on zvečnený ako si vymieňa bozk s predsedom DPS Ahmedom Doganom. Muži sú roznežnení a národ čaká v pôrodných bolestiach, čo sa urodí najbližšiu nedeľu 28.10.2011 v druhom kole prezidentských volieb v Bulharsku.